

Linnut

Nro 4/2022 57. vsk

Kaikkien aikojen
punajalkahaukkasyksy

Joululaulun Sylvia

Poikkeavia pilkkasiipiä

Mikä käynnistää kevätmuuton?

Andeilta **Amazonille**

Alle 200 kilometrin matkalle eteläisessä Kolumbiassa mahtuu niin yli kolmen kilometrin korkeudessa olevia vuoristoniittyjä kuin viidakoita Amazonin latvavesillä. Noissa ympäristöissä elää toinen toistaan häkellyttävämpiä lintuja.

Tavattoman värikkäitä sinikeltaisia lintuja hyörii tienvarsipensaikossa. Olen seilaillut muutamaan kertaan kirjaa Kolumbian linnuista, mutta en heti saa otetta näistä. Kirjassa on yli 1 900 lintu-

lajia, lähes viidesosa kaikista maailman lintulajeista. Menee hetki ennen kuin uusiin heimoihin ja sukuihin saa tuntumaa.

– *Lacrimose Mountain Tanager*, valistaa **Alejandro Pinto**, toinen oppaistamme Manakin Nature Toursista.

Tikkaset ovat tikkojen kääpiösarjalaisia. Viidakkoraitatikkanen on vain hippiaisen kokoinen. LUIS URUEÑA

Mustahuppuarakari on melko yleinen tukaanilaji laajalla alueella Etelä-Amerikan pohjoisosissa. LUIS URUEÑA

Páramolla elävä kultakruunutangara häkellyttää loistavalla värityksellään. LUIS URUEÑA

Etsin lajin suomenkielisen nimen: kyyneltangara. Tummassa poskessa erottuuikin keltainen täplä, kuin kyynel.

Olemme Kolumbian eteläosassa Andien juurella vähän alle 3 200 metrin korkeudessa. Tästä alkaa páramo, Andien puurajalta lumirajalle ulottuva nummimainen vuoristoniitty. Yksittäisiä puita näkyy vielä ylempänä rinteissä, mutta tien toisella puolella levittäytyy laaja kasvusto miehenkorkuista *Espeletia*-kasvia, joka luonnehtii tätä elinympäristöä.

Pitkänokkakipuaja on juuri mennyt piiloon Playa Rican suojelualueella. Kaskaiden huumaava sirinä jatkuu. JAN SÖDERSVED

Tutut lajit vähissä

Lähdemme kipuamaan ylärinteeseen märkää ja niljasta polkua. Isomustarastas lennähtää edestämme pensaiden suojaan. Se on nimensä mukaisesti kuin kookas mustarastas ja Kolumbiassa jokseenkin joka paikan lintu. Bogotassa se oli ensimmäinen kaupungissa näkemäni lintu.

Jokin kolibri sujahtaa ohi. Se on liikkeissään niin nopea, että tuntomerkkien havaitseminen on vaikeaa. Yhtään ei helpota se, että Kolumbiassa on yli 160 kolibrilajia, ja tälläkin alueella kymmeniä. Välillä kolibri jää aloilleen leluttelemaan, ja määritämme sen kultasukkakolibriksi. Kulta välkky linnun rinnassa, ei sen tuuheissa valkeissa sukissa.

Näemme lisää kolibreja ja useita tangaralajeja. Taivottuun laji on kuitenkin kastanjakotinga, uhanalainen laji, jonka koko maailmankanta on korkeintaan 10 000 yksilöä. Yksi näistä lennähtää puunlatvaan runsaan sadan metrin päässä ja antaa tarkkailla itseään hyvän tovin. Kolumbiasta laji löytyi vasta vuonna 1989.

Osa meistä jatkaa vielä ylempäs, vaikka askel alkaa painaa ja vähän väliä on pysähdyttävä tasaamaan hengitystä. 3 400 metrin korkeudessa on sankka sumu ja linnut tuntuvat pysyvän piilossa. Käännyimme ja palaamme alas autolle.

Aamupäivän aikana emme havainneet yhtään Euroopasta tuttua lajia. Edellispäivänä näkyi muutama vain vähän matkan päässä La Cochan järvellä. Vuorten väliin jääkaudella syntynyt järvi on vain 40 neliökilometrin suuruinen mutta Kolumbian toiseksi suurin. Pienen saaren haikarayhdyskunnassa oli kuiskaaja-

iibisten joukossa runsaasti tuttuja lehmä- ja yöhaikaroi-
ta, ja rannassa kahlaili jokunen jalohaikara. Järven ek-
soottisempaa lajistoa olivat muun muassa andienlokki,
andiennokikana sekä kuparisorsan paikallinen alalaji.

Kuoleman trampoliini

Jätämme páramon ja lähemme ylittämään vuorijo-
noa, jonka toisella puolella odottaa aivan toisenlainen
ympäristö alavilla Amazonin latvavesillä. Mocoan on
vain runsaat sata kilometriä, mutta matkaan saa vara-
ta lähes koko päivän. Seuraavien pikkukylien läpi kul-
kee päällystetty joskin mutkainen tie, mutta San Fran-
cisco kylän jälkeen alkaa haastavampi osuus, *Trampo-
lin de la Muerte*.

Tiellä on muitakin yhtä pahalta kalskahtavia nimiä,
ja sitä pidetään yhtenä Etelä-Amerikan vaarallisimmis-
ta ja Kolumbian vaarallisimpana tienä. Ylös ja alas jyrkil-
lä rinteillä suikerteleva serpentiinitie on enimmäkseen
yksikaistainen soratie, ja reuna on monin paikoin mer-
kitty vain keltaisin muovinauhoin. Vastaan tulee usei-
ta kookkaita kuorma-autoja, jotka ajavat huomattavas-
ti kovempaa kuin me. Onneksemme olemme liikkeel-
lä valoisassa ja keli on kuiva. Sateella tien reunat muut-
tavat pettäviksi, ja tie on vaatinut kymmeniä kuolon-

uhreja autojen suistuttua tieltä ja pompittua kuoleman
trampoliinia rotkojen pohjalle.

Retken ensimmäinen papukaija näkyy autosta. Kul-
jettaja pysähtyy, ja kuvaamme lähellä istuvaa negrosin-
arattia. Matkan varrella pysähdymme vielä muutaman
kerran havainnoimaan, ja lajilista täydentyy: kauno-
tikka, smaragditukaani, kardinaalisieppä, rillisirkku...
Tyranneihin kuuluva keltakulmaväijy laulaa antaumuk-
sella, ja tangaroita nähdään lisää. Tieosuuden vaikutta-
vin laji on tuliharjakotinga, yksi Andien näyttävämmissä
linnuista. Sen sammakkomainen kauaskuuluva ään-
tely ei tee oikeutta komealle ulkonäölle.

Kokan viljelystä luontomatkailuun

Dantayacossa, heti Mocoan eteläpuolella meitä tervehtivät
majapaikan hedelmäruokinnalla käyvät ruskopää-
tamariinit. Monenmoiset äänet kantautuvat viidakos-
ta, ja turpiaaleihin kuuluvat kultapyrstöt ja ruskokulta-
pyrstöt esittävät pihapuissa hauskaa soidintaan. Ne istu-
vat oksalla, kumartuvat syvään ja lehyttävät samalla
siipiään. Maassa ja puiden rungoilla ahertaa katkeamat-
tomia lehdentikkaajamuurahaisten jonoja.

Puerto Asisissa meitä on vastassa **Diego Rocha**, pai-
kallinen lintuopas. Hän johdattaa meidät Putumayojoel-

Espeletia-suvun asterikasvit luonnehtivat páramoa. Ne ovat asterikasveja, vaikka voivat kasvaa pienen puun kokoisiksi. Mehevien lehtien muodostamat ruusukkeet keräävät tehokkaasti vettä vuoristonuiittyjen sumusta. LUIS URUEÑA

La Cochán järvi sijaitsee noin 2 700 metrin korkeudessa lähellä Pastoa Etelä-Kolumbiassa. Maan toiseksi suurimmalla järvellä elää muun muassa andienlokkeja, andiennokikanoja, suippopyrstösorsia ja monia haikaroita. JAN SÖDERSVED

Ylänköjärvillä yli kahden kilometrin korkeudessa elävä andiennokikana on vähän nokikanaa isompi. JAN SÖDERSVED

Yltäkyläisesti lintuja

Playa Rica tarjoilee toinen toistaan hienompaa ja mielenkiintoisempaa lintua: keltatikka, olkainpalokärki, oranssiotsaorneero, lyhytpyrstöjakamari, nokinunna, ruostevarpuspöllö ja monet muut uudet linnut näyttävät hienosti. Niin tekee myös pitkänokkakipuaja, joka etsii syötävää sammalpeitteisiltä puunrungoilta. Röyhelökotinga on vaikuttava ilmestys, mutta se katoaa nopeasti rantaviidakon varjoihin.

Palaamme veneellä Puerto Asisin satamaan, jossa kalastajat kantavat monnisaaliitaan rantaan ja lapset leikkivät vedessä välittämättä joessa elävistä piraijoista. Lähellä satamaa tien vieressä huomaamme vielä muutaman sähköväänpunaisen rubiini-iibiksen ja kolme sarviromiskoa. Jälkimmäiset tuovat mieleen lähinnä kalkkunan, vaikka romiskot kuuluvat sorsalintuihin.

Pelkästään Playa Ricassa havaitsimme lähes 70 lajia ja viikon matkalla runsaat 200 lajia. Se on vain pieni osa laajan maan lajeista, mutta retken tavoitteena ei ollutkaan havaita kaikkea mahdollista, vaan saada jonkinlainen kuva Kolumbian eteläosien luonnosta ja linnuista. 🦋

le, joka vähän alempana jatkuu Kolumbian ja Ecuadorin rajajokena. Astumme veneeseen ja jatkamme alavirtaan muutaman kilometrin. Kymmeniä eteläamerikanhyyppiä istuu hiekkasärkillä, ja isosepelkalastaja lennähtää harakkamaisesti nauraen veneemme ylitse.

Rantaudumme Playa Ricaan. Paikallisyhteisöt ovat itse suojelleet tämän vähän alle viiden nelökilometrin suuruisen alueen. Kylässä asuu runsaat 20 perhettä, jotka aikaisemmin saivat elantonsa muun muassa kokopensaiden viljelystä. Nyt perheet elävät luonnon ehdoilla ja kehittävät alueelle luontomatkailua.

Luis Urueña, Manakin Nature Toursin perustaja, kertoo, että Playa Rica on vain yksi uusista luonto- ja lintukohteista, joissa paikalliset asukkaat pyrkivät elämään matkailutuloilla. Monet lintukohteet sijaitsevat alueilla, joita aiemmin leimasi väkivalta ja jossain määrin laitton talous. Nyt osa entisistä sisseistä toimii luonto-oppaina. Liikuttuaan vuosia syrjäisillä vuorilla ja viidakoissa he ovat oppineet tuntemaan luontoa.

Kolumbia on vain noin kolme kertaa Suomen kokoinen, mutta maassa on havaittu yli 1 900 lintulajia eli noin kaksi kertaa niin paljon kuin koko Euroopassa. Lintumatkailu on selvästi vähäisempää kuin naapurimaissa.

